

חינוך כזכות יסוד

לחינוך משום הגשמת עקרון השוויון בכך שהוא מאפשר לכל ילדה וילד להשתלב בחברה ולחתক্রם בה.

על המסדר הערכי הכלול זהה הקים בג"ץ בפסקתו את הזכות לחינוך כזכות יסוד, כשהוא מעלה אותה בדרגה מזכות רגילה בעלת חשיבות לדרגה של זכות יסוד בעלת אופי חוקתי. היוזק והשפיע על היקפה של הזכות לחינוך. עם זאת העובדה שבג"ץ לא ביסס את פטיקתו על העובדה לחינוך חלק מהזכות לכבוד שהוכרה בחוק יסודה: כבוד האדם וחירותו ממשמעה, שאין מדובר בזכות חוקתית על-חו"ר. לכן לא ניתן לפטיל בעיתד חוק של הכנסת בטענה שהוא פוגע בזכות לחינוך או בזכות לחינוך מיוחד, הנגורת מנותר עדין צורך בהכרה ממנו. נותר עדין צורך בהכרה מפורשת בזכות לחינוך בחוק יסוד, שידרווים מכלול הזכויות החברתיות, או לפחות בהכרת הפסקה בזכות לחינוך חלק מהזכות לכבוד, שהוכרה בחוק היסוד.

גם העובדה שהשופט אור התבסס (לצורך ההכרה בחוקת המדינה) לתת החינוך מיהור גם לילדיים הלומדים במסגרות רגיניות, על פרשנות חוק החינוך המיוחד משלו, שידרווים במשפט הבינלאומי ובפסקה קודמת של בג"ץ. מתוך מקורו לפטיקת בג"ץ ממשנת ההחלטה המשפט הבינלאומי בזכות לחינוך. זכות זו הוכרה בהכרזת האו"ם בדבר זכויות האדם משנת 1948 וב אמנת הבני נלאומית בדבר זכויות כל-לאומיות, חברתיות ותורבותיות אשרה משנת 1966, שאותה אישרה ישראל ב-1991. הרשותה להכרת זו נוטל בג"ץ גם מהזכות לחינוך המוכרת בחוקות של בלגיה, דרום אפריקה, ספרד, גרמניה ואירלנד.

ברור שפסקת בג"ץ, המוסך לכך לא רק לבסס זכויות שהוכרו בחוק אלא גם ליזור בפסקתו זכויות לפרט שהוחזק לא הכיר בהן, מהויה בסיס ראוי לחיזוק הזכות לחינוך. פסק הדין אמר לahnoot להנחות ולהזכיר את הרשות ביחסן אל הזכות לחינוך, ובמיוחד בכואן לנשות לפגוע בה לנוכח אינטרסים אחרים.

ועל זכויות פוליטיות כחופש הביטוי ואני מהדר ריו בכבודו של זכויות אחרות, זכויות לחינוך, ב"מרקם המשוערים לעוד-טור". טענה זו, שהופנה בפסקה שהכירה בעת האחרונה בזכויות בעלות היבט חברתי, מבטאת ביטורה גישה ראויה, הקוראת לבית המשפט לגלות אקטיוויסטים רתיות, אפילו יביא הדבר לשינוי במדיניות התקציבית.

פסקת בג"ץ האחרונה מבססת את הזכות לחינוך כדי כות יסוד במשפט הישראלי. השופט דליה דורניר, שנלימר קיה הצעיר השופט אדמוני לוי, ביססה את עיקר פסק דיןעה על היות הזכות לחינוך בבחינת זכות אדם בסיסית. כל זאת בלבד קשר הכרחי לזכות לכבוד הקברעה בחיקת יסוד, אלא בהיותה מוכרת בחיקאה רגילה ענפה, במשפט הבינלאומי ובפסקה קודמת של בג"ץ.

ממנו לפסקת בג"ץ ממשנת ההחלטה המשפט הבינלאומי בזכות לחינוך. זכות זו הוכרה בהכרזת האו"ם בדבר זכויות האדם נוטל בג"ץ גם מהזכות לחינוך המוכרת בחוקות של בלגיה, דרום אפריקה, ספרד, גרמניה ואירלנד.

זכות לחינוך זכתה להכרה במקורות המשפט העברי והוכרה במשפט הישראלי עם חקיקת חוק למדור הובנה, שהתקבל בכנסת סט בחוק רגילה. קבלה בכנסת של חוק זכויות התלמיד, ב-2000, מעידה, כהדגשת השופט דוד רונן, על השאייפה לקבוצה עקרונית למימוש זכויות התלמיד מיד ברוח כבוד האדם ועקרונות אמانت האו"ם בדבר זכויות הילד. כהارت בית המשפט, יש בזכות

מאז זאב סגל

ההلت בג"ץ מהשבוע שעבור, שהייבאה את המדינה תחת חינוך מיוחדר חינם גם לילדיים בעלי צרכים מיוחדים ששולבו במוסדות החינוך הדיגיל (להבדיל ממוסדות חינוך מיוחדרות), חורגת בחשיבותה מענינה הספציפי. פסק הדין מכתא הכרה בזכות לחינוך כזכות יסוד של האדם בישראל. הכרה זו השפיע על פסק הדין כך שפירש את חוק החינוך המיוחדר באופן שיחול גם על הלומדים במוסדות רגילים. גישת בג"ץ תוכל להשפיע בעתיד גם על פרשנותם של חוקים אחרים בתחום החינוך ולהוביל להכרה בזכויות נלוות למימוש הזכות לחינוך. הזכויות יכולות להיות פרי הלהקה פסקה, ולאו דווקא תולדה של חיקאה מפורשת.

לפנינו כמה שנים נידונה בג"ץ עתירה של עמותה שביצעה קשה ממשרד החינוך למען תוכנית חינוכית פיסיולוגית, שנועדה לאפשר התפתחות הגוף ניטיונית תקינה לילדים הגדלים בתנאי מצוקה קשה. העתירה נדחתה, בין היתר, מהטעם של אי הכרה בזכות לחינוך כזכות יסוד.

השופט תאודור אור עמר בפסק הדין על הזכות לחינוך לחינוך כהכרחית ל"מימושו העצמי של כל אדם", אך הביע את דעתו שאין להאותה זכויות יסוד חוקתית הוואיל ואינה נבדת מזכות יסוד: כבוד האדם וחירותו ואין להאותה נכללת בזכות לכבוד שהוכרה שם.

על השקפה זו נמתה בשערת תה ביקורת אקדמית-ציבורית, בין היתר, במאמרים של ד"ר עלי ולצברגר וד"ר אלכסנדר (סנרי) קדר, שהתרפרס בכתב העת "משפט ומשפט" (סנרי). הכותבים טוענו, כי בג"ץ עוסק יותר מדי בהגנה על זכויות של שכבות מכווצות